

Uchwała Nr III/18/2024
Rady Gminy Czarna
z dnia 27 czerwca 2024 roku

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy
Czarna na lata 2024 – 2030**

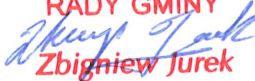
Na podstawie art.18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 609), oraz art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024r. poz.424) Rada Gminy Czarna uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024 – 2030, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XIII/163/2020 Rady Gminy Czarna z dnia 25 czerwca 2020r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Czarna na lata 2020-2025.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Zbigniew Jurek

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
GMINY CZARNA
NA LATA 2024-2030**

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Zbigniew Jurek
Zbigniew Jurek

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY DOMOWEJ.....	4
3. POLICYJNE STATYSTYKI PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”	7
4. SKUTECZNOŚĆ FUNKCJONUJĄCEGO W POLSCE SYSTEMU WSPARCIA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY.....	9
5. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	11
6. ADRESACI PROGRAMU	13
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE.....	14
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
2. PRZEMOC DOMOWA W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	17
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE	18
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY	26
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY DOMOWEJ I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE.....	31
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	33
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	33
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM	39
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	42
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM.....	45
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	46
7. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU	49
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	51
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	51
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	52
IV REALIZACJA PROGRAMU.....	58
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	58
2. MONITORING I EWALUACJA	59
3. FINANSOWANIE	59
SPIS TABEL I WYKRESÓW	60

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc domową można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) Artykuł 2. tejże ustawy **definiuje przemoc domową** jako *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.”*

Ustawa definiuje również **osoby doznające przemocy** domowej. W rozumieniu obowiązujących przepisów osoby, wobec których jest stosowana przemoc domowa, to:

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

h) małoletni;

i) małoletni będący świadkami przemocy domowej.

W rozumieniu przepisów ustawy osoba stosująca przemoc domową to pełnoletni, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób wskazanych w ustawie jako osoby doznające przemocy, a z kolei świadek przemocy domowej to osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej. Należy również zaznaczyć, że małoletni, będący świadkiem przemocy domowej, automatycznie otrzyma status osoby doznającej przemocy.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY DOMOWEJ

Odwołując się m.in. do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, można wyróżnić następujące podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i cyberprzemoc**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje przemocy	formy
fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej lub uzyskania samodzielności finansowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.
cyberprzemoc	działania i zaniechania istotnie naruszające prywatność lub wzbudzające poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” i ustawy z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Przemoc może pojawić się w każdym domu, nie ma ona związku ani ze statusem społecznym rodziny, ani miejscem zamieszkania, a osobami doznającymi przemocy domowej

bywają zarówno mieszkańcy dużych miast, jak i mniejszych miejscowości czy wsi. Osobami doznającymi przemocy domowej są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią osób doznających przemocy, o których mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Seniorzy narażeni są na wszystkie rodzaje przemocy, choć w tej grupie wiekowej przemoc ma swoją specyfikę. Osoby pracujące z osobami starszymi (pracownicy socjalni, pielęgniarki, geriatrzy) zauważają, że w odniesieniu do seniorów przemoc dotyczy najczęściej zaniedbania i wykorzystywania materialnego.

Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest wyuczona bezradność. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Osoba doznająca przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu osobom doznającym przemocy udaje się przeciwstawić stosującemu przemoc, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia osoby doznające przemocy nigdy nie zdobędą się na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec nich przemocy.

Osoba, której życie lub zdrowie może być zagrożone powinna też pamiętać, by jak najszybciej zawiadomić Policję, bo szybka reakcja umożliwi nie tylko zapewnienie ochrony, ale także wszczęcie odpowiednich procedur i zabezpieczenie dowodów zdarzenia. W przypadku doznania obrażeń ciała osoba doznająca przemocy powinna zgłosić się do lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej. Może także zażądać wystawienia

zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy. Osoba, która doznaje przemocy domowej może skorzystać także z porady prawnej i wsparcia psychologicznego dzwoniąc pod dostępny całodobowo Ogólnopolski Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – 800 120 002. Na ten numer mogą dzwonić także osoby, które chcą w sposób anonimowy dokonać zgłoszenia.

Osoby korzystające z usług telefonu mają prawo nie ujawniać swoich danych personalnych. Na własne życzenie mogą jednak podać imię i nazwisko. Anonimowość zarówno dzwoniącego/ej, jak i konsultanta/tki tworzy bezpieczną przestrzeń do opowiedzenia o swoim doświadczeniu, uporządkowania przeżytych doświadczeń, nazwania problemu i wspólnego zastanowienia się nad możliwościami wyzwolenia się z krzywdzącej sytuacji.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić również przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta w związku z zamieszkiwaniem na obszarze gminy żołnierza pełniącego czynną służbę wojskową, kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów niż określone w ustawie działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Zespół interdyscyplinarny opracowuje i przyjmuje regulamin określający szczegółowe warunki funkcjonowania zespołu oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno-pomocowych tworzonych w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji zadań, wynikających z postanowień ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, mających na celu udzielenie skutecznej pomocy osobom doznającym przemocy oraz podjęcie działań wobec osoby stosującej przemoc domową w celu przeciwdziałania przemocy.

Ustawa określa, że podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” i **nie wymaga zgody** osoby doznającej przemocy domowej

ani osoby stosującej przemoc domową. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” należy do zadań grup diagnostyczno-pomocowych, którym przepisy przyznają kompetencje m.in. do występowania do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych albo programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Wobec osób uczestniczących w procedurze „Niebieskiej Karty” przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury grupy diagnostyczno-pomocowe prowadzą działania monitorujące, polegające w szczególności na analizie i ocenie sytuacji tych osób.

3. POLICYJNE STATYSTYKI PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy domowej w kraju ujawniają, że w 2023 r. liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że doznały przemocy, wyniosła ogółem 77 832, z czego 51 631 stanowiły kobiety, 17 039 osoby małoletnie, zaś 9 162 mężczyźni. Funkcjonariusze Policji w 2023 r. wypełnili łącznie 62 170 formularzy „Niebieskiej Karty – A”. Szczegółowe dane za rok 2023 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2023

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” – A” (ogółem), w tym:	62 170
liczba formularzy wszczynających procedurę	54 029
liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy domowej w trakcie trwającej procedury	8 141
ogólna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	77 832
w tym liczba kobiet	51 631
w tym liczba mężczyzn	9 162
w tym liczba ofiar małoletnich	17 039
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową	63 016
w tym liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	7 595
w tym liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	55 225
w tym liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	196
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, będących pod wpływem alkoholu	30 261
w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	2 171

w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	28 079
w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	11
liczba dzieci umieszczonych w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, placówka opiekuńczo-wychowawcza)	611

Źródło: Formularz III/8, Sprawozdanie z podjętych przez policję działań wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury „Niebieskie Karty” – <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskiej Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. Przemoc domowa wiąże się z lękiem osób doznających przemocy i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, **w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.**

W 2020 roku dzięki nowelizacji przepisów Policja otrzymała narzędzia do skuteczniejszej walki z osobami stosującymi przemoc domową. Obecnie policjanci mają możliwość wydać osobie stosującej przemoc **nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania** i jego bezpośredniego otoczenia lub **zakaz zbliżania się do mieszkania** i jego bezpośredniego otoczenia. Te nakazy lub zakazy mogą być wydane łącznie i obowiązują od momentu ich wydania.

Policjanci mają także prawo wydać nakaz lub zakaz podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy (w szczególności w wyniku zgłoszenia przez osobę doznającą przemocy, kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków).

Przepisy mówią, że osobie, wobec której wydany zostanie nakaz lub zakaz przysługuje prawo zabrania ze sobą jedynie przedmiotów osobistego użytku i służących do świadczenia pracy oraz będących jej własnością zwierząt domowych. Ma także jednorazową możliwość zabrania z mieszkania w późniejszym terminie mienia stanowiącego jej własność, w obecności policjanta i po uzgodnieniu terminu z osobą doznającą przemocy domowej.

W okresie obowiązywania nakazu lub zakazu policjanci są zobligowani do co najmniej trzykrotnego sprawdzenia, czy są one respektowane. Za niestosowanie się osoby do wydanego przez policję zakazu lub nakazu, kodeks wykroczeń przewiduje karę aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

4. SKUTECZNOŚĆ FUNKCJONUJĄCEGO W POLSCE SYSTEMU WSPARCIA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia dla osób doznających przemocy były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doznających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniały współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieskie Karty” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy. Świadczą o tym, nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieskie Karty” było oceniane pozytywnie, i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź częściowo rozwiązuje problem.

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 poz. 535) wprowadza nie tylko pojęcie przemocy domowej, ale przynosi aktualizację zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasad postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową.

Ustawa poszerza zakres działań, jakie powinny być podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową, wprowadzając dodatkowo programy korekcyjno-edukacyjne lub psychologiczno-terapeutyczne. Programy te mają na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie

umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. Po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym osoba stosująca przemoc domową jest **zobowiązana** zgłosić się do uczestnictwa w programie, ukończyć program w wyznaczonym terminie oraz dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o jego ukończeniu. Uporczywe niestosowanie się do wskazanych obowiązków może skutkować nałożeniem kary grzywny albo ograniczenia wolności.

W związku ze zmianą terminologii, odnoszącą się do definicji przemocy domowej, zmianom uległy również inne wskazane przez ustawę akty prawne, m.in. ustawa z 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.), ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151), ustawa z 6.06.1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37), ustawa z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.) oraz ustawa z 9.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177).

9 listopada 2023 r. został przyjęty Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej, który będzie realizowany w latach 2024-2030. Postanowienia programu przewidują kontynuację działań, które realizowane były dotychczas w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 oraz kolejne, uchwalane w perspektywach rocznych na lata: 2021, 2022 i 2023. Realizacja programu ma zwiększyć skuteczność pomocy i wsparcia osób zagrożonych oraz doznających przemocy domowej. Chodzi m.in. o zwiększenie działań profilaktycznych oraz lepszą dostępność i skuteczność ochrony osób, które doświadczają takiej przemocy. W programie ujęto także zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów, które realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Do najważniejszych rozwiązań aktualnego Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej należą m.in.: podniesienie świadomości społecznej związanej z przeciwdziałaniem przemocy domowej; rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej; podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej; zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej dla osób, które doświadczają przemocy

domowej; zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową oraz podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób, które zajmują się świadczeniem usług dla osób zagrożonych i doznających przemocy domowej.

5. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z postanowieniami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424), która w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie na terenie gminy działań na rzecz osób zagrożonych przemocą domową oraz doznających przemocy domowej, jak również osób stosujących przemoc domową i jej świadków, oprócz głównego – ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, to również:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609);
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939);
5. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177);
6. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700 z późn. zm.);

7. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 z późn. zm.);
8. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571);
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725);
10. uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. 2023 poz. 1232);
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2023, poz. 1870);
12. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czarna na lata 2021-2027.

Realizacja działań wyznaczonych w Programie może także wymagać odwołania się do takich aktów prawnych, jak:

1. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809);
2. ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17);
3. ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37);
4. ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 127, z późn. zm.);
5. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.);
6. ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.);
7. ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266);
8. ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914).

6. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024-2030 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc domową wymagają wsparcia, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

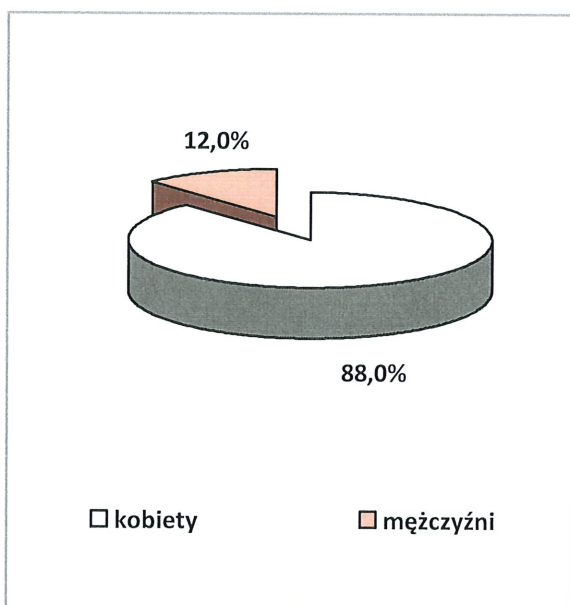
Zadaniem niniejszego Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej, jak i ochronę oraz pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc, a także zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

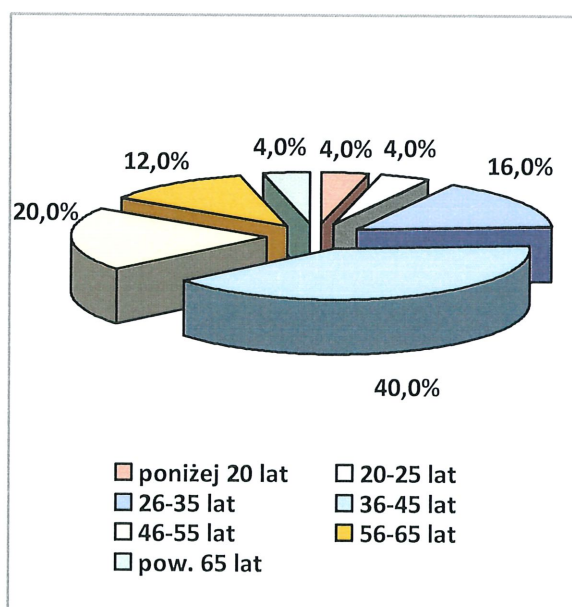
Diagnoza problemu przemocy domowej w gminie Czarna została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 25 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 7 ankiet wypełnionych przez pedagogów i nauczycieli z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy oraz 36 ankiet skierowanych do uczniów szkół z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców zdecydowaną większość – 88% stanowiły kobiety, a 12% stanowili mężczyźni. Najliczniej reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat (40%) i 46-55 lat (20%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 26-35 lat (16%) oraz 56-65 lat (12%). Najmniej liczne grupy stanowiły ex aequo osoby poniżej 20 lat, osoby w wieku 20-25 lat oraz osoby powyżej 65 lat (po 4%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeśli chodzi o czas zamieszkiwania w gminie, to zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające na jej terenie od urodzenia (80%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 12 do 35 lat (20%).

Pod względem poziomu wykształcenia dominowały osoby z wykształceniem średnim i wyższym (po 48%), pozostałe 4% ankietowanych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym.

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 36 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy, z czego 39% stanowiły kobiety, a 61% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (69%), a 14% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat. Znacznie mniej respondentów (6%) było w wieku 13 lat, a młodzież w wieku 16 lat stanowiła 3% ogółu uczestników badania, natomiast 8% ankietowanych nie określiło swojego wieku.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Czarna to gmina wiejska położona w środkowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w obrębie północno-zachodniej części powiatu łańcuckiego. Zajmuje obszar 78,11 km², co stanowi 17,28% powierzchni powiatu, i jest jedną z siedmiu powiatowych jednostek terytorialnych. Teren gminy sąsiaduje administracyjnie z miastem łańcut oraz z gminami: Białobrzegi, Krasne, łańcut, Rakszawa, Sokołów Małopolski, Trzebowisko i Żółnia.

W ramach struktury administracyjnej terytorium gminy obejmuje swoim obszarem 8 sołectw: Czarna – siedziba władz gminy, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia łańcucka, Pogwizdów, Wola Mała i Zalesie. Największa pod względem populacji jest Krzemienica, zaś najmniejsze sołectwo to Zalesie.

Gmina Czarna ma charakter typowo rolniczy; w strukturze gruntów przeważają użytki rolne, które zajmują znaczną (ok. 62%) część powierzchni gminy. W 2023 r. na terenie gminy było zarejestrowanych 662 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Poza sferą rolnictwa i branż z nim powiązanych funkcjonują one głównie w takich działach, jak handel i usługi oraz budownictwo.

Dość dobrze rozwinięta jest w gminie infrastruktura techniczna: wodociągi i kanalizacja. Gmina Czarna posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg lokalnych oraz dostęp do dróg wojewódzkich i krajowych.

Na koniec 2023 r. gmina Czarna liczyła 11 866 mieszkańców, w tym 6 062 kobiety, które stanowiły 51,08% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła

w przybliżeniu 152 osób na km². Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2021-2023

zakres danych	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba mieszkańców ogółem	11788	11819	11 866
w tym liczba kobiet	6037	6054	6062

Dane Urzędu Gminy w Czarnej.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 459	2 500	2 506
liczba osób w wieku produkcyjnym	7 230	7 203	7 157
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2 099	2 116	2 203

Dane Urzędu Gminy w Czarnej.

Tabela 5. Ruch naturalny mieszkańców gminy w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
liczba urodzeń	104	125	98
liczba zgonów	146	126	86
przyrost naturalny	-42	-1	12

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 6. Ruch migracyjny mieszkańców gminy w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
zameldowania spoza gminy	138	163	170
wymeldowania poza gminę	107	96	145
saldo migracji ogółem	31	67	25

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Sieć placówek wychowania przedszkolnego i oświatowych w gminie to: 8 przedszkoli i 7 szkół podstawowych. W roku szkolnym 2022/2023 do przedszkoli uczęszczało 632 dzieci, a do szkół podstawowych 1 087 uczniów.

Działalnością kulturalną w gminie zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarnej opierając się na działalności ośrodków w miejscowościach takich jak: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Wola Mała, Medynia łańcucka, Zalesie. Działalność kulturalną prowadzi także Ośrodek Gancarski MEDYNIA w Medyni Głogowskiej. Istotnym animatorem życia kulturalnego jest Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnej wraz z jej filiami w Dąbrówkach, Krzemienicy, Medyni Głogowskiej, Medyni łańcuckiej i Zalesiu.

Propagowaniu sportu i rozwoju kultury fizycznej w gminie Czarna służą obiekty rekreacyjno-sportowe, a wśród nich m.in. obiekt sportowo-rekreacyjny w Czarnej, stadiony sportowe, boiska sportowe. Obecnie na terenie gminy Czarna działa 7 klubów sportowych, w tym 1 uczniowski.

Zadania w zakresie podstawowej ochrony zdrowia w gminie Czarna realizują 3 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (w Czarnej, Dąbrówkach i Medyni Głogowskiej) oraz Centrum Medyczne w Łańcucie (w Krzemienicy) i 4 apteki. Specjalistyczną pomoc medyczną (szpital, diagnostyka specjalistyczna, zabiegi) można uzyskać w Łańcucie oraz w Rzeszowie.

Pomoc społeczną świadczy mieszkańcom Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej, którego działalność pomocową uzupełniają parafie i organizacje pozarządowe, z którymi samorząd gminy współpracuje przy realizacji różnych przedsięwzięć na rzecz społeczności lokalnej. Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców gminy czuwają funkcjonariusze z Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łańcucie w latach 2021-2023 liczba osób bezrobotnych w gminie Czarna malała: 552 osoby na koniec roku 2021, 396 osób na koniec roku 2022, oraz 378 osób na koniec 2023 r. Udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym także ulegał zmniejszeniu. W analizowanym okresie wśród osób pozostających bez pracy ponad połowę stanowiły kobiety, ich liczba wyniosła odpowiednio: 283 (w stosunku do 269 mężczyzn) na koniec 2021 r., 204 (w stosunku do 192 mężczyzn) na koniec 2022 r. Natomiast w 2023 r. liczba kobiet bezrobotnych (179 kobiet) była mniejsza w stosunku do liczby bezrobotnych mężczyzn (199 mężczyzn).

Gmina Czarna współpracuje z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w regionie oraz bierze udział w działaniach związków ponadgminnych, m.in. uczestniczy w pracach stowarzyszeń: Stowarzyszenie Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, Stowarzyszenie Euroregion Karpacki, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Eurogalicja”, Związek Gmin „Podkarpacka Komunikacja Samochodowa” które skupiają się na realizacji działań lokalnych promujących region oraz kulturę i aktywność mieszkańców.

2. PRZEMOC DOMOWA W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy domowej zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Czarna. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2021-2023 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy domowej określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz osób doznających przemocy i stosujących przemoc. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 7. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą domową w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy Czarna	Czarna 260, 37-125 Czarna
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej	
3.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej	
4.	Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Czarna	
5.	Stowarzyszenie Abstynenta Klub „Wyzwolenie”	Krzemienica 82, 37-127 Krzemienica
6.	Poradnia Rodzinna Parafii pw. Nawiedzenia NMP	Medynia Głogowska 487, 37-126 Medynia Głogowska

Dane Urzędu Gminy w Czarnej.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, a także środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy domowej w gminie Czarna w latach 2021-2023.

Tabela 8. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2021-2023

rodzaj	wartość w zł		
	2021	2022	2023
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	160 337	245 621	199 974,27

Dane Urzędu Gminy w Czarnej.

Tabela 9. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2021-2023 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy domowej

przeznaczenie	wielkość wydatków (w zł)		
	2021	2022	2023
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	144 673	209 633	311 528,79
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	5 000	4 000	
na przeciwdziałanie przemocy domowej	4 558	4 984	4 955,28

razem	154 231	218 617	316 484,07
-------	---------	---------	------------

Dane Urzędu Gminy w Czarnej.

Środki przeznaczane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy domowej w latach 2021-2023 systematycznie rosły. Największe kwoty wydatkowano na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej świadczy **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej**. Kolejne tabele przedstawiają dane dotyczące liczby członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej oraz działań **w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie** podejmowanych przez GKRPA.

Tabela 10. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
liczba osób zaangażowanych w prace GKRPA	8	8	8

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Czarna.

Tabela 11. Działalność GKRPA w latach 2021-2023 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2021	2022	2023
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	11	13	15
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	8	12	5

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Czarna.

Tabela 12. Działalność GKRPA w latach 2020-2022 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy domowej

zakres danych	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba osób doznających przemocy domowej, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	6	6	6
liczba osób stosujących przemoc domową, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Czarna.

W latach 2021-2023 liczba osób, z którymi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu, rosła i wyniosła odpowiednio: 11, 13 i 15 osób. W analizowanym okresie GKRPA w Czarnej wystąpiła z wnioskiem do sądu o podjęcie obowiązkowego leczenia odwykowego wobec 8 osób w 2021 r., 12 osób w 2022 r. oraz 5

osób w 2023 r. W latach 2020-2022 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej kontaktowała się corocznie z 6 osobami doznającymi przemocy domowej.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy domowej oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie warsztatów, wycieczek, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień.

Praca GKRPA w Czarnej w analizowanym okresie była wyjątkowo trudna z powodu występującej pandemii oraz związanych z nią restrykcji, sprawiających okresową potrzebę odłożenia w czasie osobistych kontaktów z osobami uzależnionymi i ich rodzinami. Pomimo trudności członkowie Komisji spotykali się z osobami potrzebującymi pomocy, wspierano rodziny i udzielano im pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Szczególne wsparcie i dużo uwagi poświęcano dzieciom, które często są świadkami przemocy, co staje się dla nich źródłem traumy.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Czarna na lata 2022-2025 w placówkach oświatowych realizowane były przedsięwzięcia profilaktyczne i dydaktyczne w formie ogólnopolskich kampanii i programów, pogadarek tematycznych i spotkań ze specjalistami, konkursów oraz projektów promujących zdrowy styl życia, a także pozalekcyjnych zajęć sportowych, kulturalnych, wycieczek, akcji społecznych i integracyjnych.

Celem działania **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy** jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – na obszarze gminy. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodka pomocy społecznej, Policji, oświaty,

ochrony zdrowia, kuratorskiej służby sądowej, organizacji pozarządowych, Żandarmerii Wojskowej i Prokuratury.

Do głównych zadań Zespołu należy:

1. diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
2. inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotami,
3. inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
4. opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
5. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
6. powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
7. monitorowanie procedury "Niebieskie Karty",
8. przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (W przypadku zmiany miejsca zamieszkania osoby, w stosunku do której są realizowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”, zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania informuje o prowadzeniu procedury „Niebieskie Karty” zespół interdyscyplinarny obecnego miejsca zamieszkania), oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (W przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 9e ust. 3, zespół interdyscyplinarny dotychczasowego miejsca zamieszkania osób, wobec których była realizowana procedura „Niebieskie Karty”, na wniosek zespołu interdyscyplinarnego obecnego miejsca zamieszkania tych osób, przekazuje dokumentację wytworzoną w trakcie procedury „Niebieskie Karty”, prowadzoną przez grupę diagnostyczno-pomocową dotychczasowego miejsca zamieszkania),
9. kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,

10. składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń („Kto uporczywie nie stosuje się do obowiązków określonych w art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny”)

Osoba stosująca przemoc domową, zgodnie z art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, ma obowiązek:

1. zgłosić się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
2. dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, w terminach określonych w przepisach ustawy;
3. ukończyć programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową lub programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową w terminach określonych przez podmiot realizujący te programy;
4. dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową lub programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna w latach 2021-2023 oraz działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc domową przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 13. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	12	13	11
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	5
liczba spotkań grup roboczych	136	117	162

liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	27	20	25
w tym sporządzone przez Policję	26	19	23
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	1	0	2
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	23	19	19
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	7	11	12
liczba spraw sądowych	12	3	11
w tym zakończonych wyrokiem	7	2	6
w tym zakończonych wyrokiem skazującym na osadzenie w zakładzie karnym	5	0	3
w tym zakończonych wyrokiem w zawieszeniu	2	2	2
w tym umorzonych	5	1	1

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna.

Tabela 14. Działania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc domową z terenu gminy Czarna w latach 2021-2023

zakres danych	2021	2022	2023
liczba osób stosujących przemoc domową oraz osób przejawiających zachowania agresywne z terenu gminy objętych działaniami korekcyjno-edukacyjnymi	4	2	2

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna.

Pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej udziela także **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej**, będący instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przewyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości. Należą do nich osoby i rodziny doznające przemocy jak i osoby stosujące przemoc. W 2023 r. GOPS w Czarnej do realizacji swoich zadań zatrudniał 2 osoby w kadrze kierowniczej, 5 pracowników socjalnych oraz 7 innych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinach dotkniętych przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i dokonanie diagnozy sytuacji, potrzeb i zasobów osób doznających przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz

uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje pomocowe.

Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 4 rodzinom (6 osobom w rodzinach) w 2021 r. i 7 rodzinom (21 osobom w rodzinach) w 2022 r., pomoc z powodu narkomanii przyznano 1 osobie w 2022 r., natomiast wsparcie z powodu przemocy domowej przyznano 8 rodzinom (29 osobom w rodzinach) w 2021 r. i 28 rodzinom (90 osobom w rodzinach) w 2022 r. W 2023 r. wsparciem z powodu alkoholizmu objęto 5 rodzin (15 osób w rodzinach), z powodu przemocy domowej ze wsparcia skorzystała 1 pięcioosobowa rodzina. Z powodu narkomanii nie udzielano pomocy.

Tabela 15. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie Czarna objęci wsparciem z powodu przemocy domowej, alkoholizmu i narkomanii w latach 2021-2023

rok	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	przemoc domowa	alkoholizm	narkomania	przemoc domowa	alkoholizm	narkomania
2021	8	4	0	29	6	0
2022	28	7	1	90	21	1
2023	1	5	0	5	15	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej.

Na terenie gminy Czarna wsparcie dla osób uzależnionych lub doznających przemocy domowej (obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej, Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna) świadczy **Poradnia Życia Rodzinnego** przy parafii pw. Nawiedzenia NMP w Medyni Głogowskiej, a także **Stowarzyszenie Abstynenta Klub „Wyzwolenie”** w Krzemienicy, które w 2022 r. objęło wsparciem 17 osób.

Ponadto mieszkańcy gminy Czarna mogą korzystać z placówek poza gminą, są to m.in.: Centrum Medyczne w Łańcucie, Poradnia Leczenia Uzależnień w Łańcucie, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (Detoksykacji) SPZOZ w Leżajsku, Centrum Leczenia Uzależnień SPZOZ w Rzeszowie, Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Nowej Sarzynie, Gorzycach, Lesku, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Okręgowy Ośrodek Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem w Rzeszowie, Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonym Przepęstwem w Łańcucie, Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej Nr 2 w Łańcucie, Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łańcucie.

Mieszkańcy gminy Czarna mają zapewnioną opiekę w 4 Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doznającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

Ważnymi placówkami wsparcia dzieci i młodzieży są szkoły oraz oddziały przedszkolne na terenie gminy Czarna. W ramach zajęć opiekuńczych organizowane są koła zainteresowań oraz zajęcia świetlicowe. Placówki zapewniają także zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, terapię pedagogiczną oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze. Wśród uczniów placówek systemu oświaty w gminie prowadzono działania z zakresu profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy. Organizowano szkolenia dla nauczycieli szkół i przedszkoli oraz pedagogów szkolnych i pedagogów specjalnych.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne, m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, kluby wiejskie i kluby sportowe oraz parafie.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Czarna objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Jednostki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie	ul. Piłsudskiego 70/5, 37-100 Łańcut
2.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łańcucie	
3.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Nowej Sarzynie	ul. Łukasiewicza 4, 37-310 Nowa Sarzyna
4.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Gorzycach	ul. 11 Listopada 12, 39-432 Gorzyce
5.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach	Korytniki 14, 37-741 Korytniki
6.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej SOS w Lesku	al. Jana Pawła 18, 38-600 Lesko
7.	Okręgowy Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Prześpiństwem w Rzeszowie	ul. Fredry 4, 35-061 Rzeszów
8.	Lokalny Punkt Pomocy Pokrzywdzonym Prześpiństwem w Łańcucie	ul. Piłsudskiego 70/26, 37-100 Łańcut
9.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łańcucie	ul. Mickiewicza 3, 37-100 Łańcut
10.	Komenda Powiatowa Policji w Łańcucie	ul. Traugutta 13A, 37-100 Łańcut
11.	Sąd Rejonowy w Łańcucie	ul. Grunwaldzka 10, 37-100 Łańcut
12.	Prokuratura Rejonowa w Łańcucie	
13.	Centrum Medyczne w Łańcucie, Poradnia Leczenia Uzależnień	Armii Krajowej 51e, 37-100 Łańcut
14.	Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (Detoksykacji) Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku,	ul. Leśna 22, 37-300 Leżajsk
15.	Centrum Leczenia Uzależnień Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rzeszowie	ul. Kochanowskiego 17, 35-201 Rzeszów
16.	Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny im. prof. Eugeniusza Brzezickiego w Żurawicy,	ul. Różana 9, 37-710 Żurawica
17.	Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej Nr 2	Czarna 795, 37-100 Łańcut

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej i opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy domowej pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym problemem Policja. Według danych udostępnionych na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przez Komendę Powiatową Policji w Łańcucie

(Rewir Dzielnicowych), na terenie gminy Czarna w 2020 r. stwierdzono ogółem 72 przestępstwa, w 2021 r. 156 przestępstw, i w 2022 r. 97 przestępstw. W analizowanym okresie przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie nie odnotowano.

Do najczęściej popełnianych przestępstw w 2022 r. należały: przestępstwa przeciwko mieniu (40 przypadków, o 70 mniej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (26 przypadków, o 4 więcej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko rodzinie i opiece (13 przypadków, o 1 więcej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko wolności (4 przypadki, o 1 więcej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko wiarygodności dokumentów (2 przypadki, o 2 więcej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko życiu i zdrowiu (1 przypadek, o 1 mniej w porównaniu z 2021 r.), przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości (1 przypadek, o 1 więcej w porównaniu z 2021 r.) oraz z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (2 przypadki, tyle samo co w 2021 r.). Dane szczegółowe dotyczące przestępstw w rozbiu na poszczególne kategorie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Przestępstwa odnotowane w gminie Czarna w latach 2020-2022

zakres danych	liczba przestępstw		
	2020	2021	2022
stwierdzono ogółem przestępstw:	72	156	97
w tym popełnionych przez nieletnich:	0	0	0
w tym wg kategorii			
przeciwko życiu i zdrowiu	3	2	1
przeciwko wolności	4	3	4
przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	18	22	26
przeciwko mieniu	30	110	40
przeciwko rodzinie i opiece	5	12	13
przeciwko wiarygodności dokumentów	0	0	2
przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości	0	0	1
z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	2	2	2

Dane Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie.

Funkcjonariusze Policji, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, mają za zadanie:

- udzielać osobie doznającej przemocy domowej niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy przedmedycznej,

- organizować niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby doznającej przemocy domowej,
- podejmować, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób doznających przemocy domowej, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby stosującej przemoc domową środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadzać, o ile jest to możliwe, z osobą stosującą przemoc domową rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby stosującej przemoc domową albo nad małoletnim lub pełnoletnią osobą nieporadną ze względu na jej wiek lub stan zdrowia, oraz wzywa osobę stosującą przemoc domową do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadzać na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmować działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w środowisku domowym, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy domowej, w zależności od potrzeb określonych przez grupę diagnostyczno-pomocową,
- dokonywać niezbędnych ustaleń w zakresie udziału osoby stosującej przemoc domową w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
- informować, w formie notatki urzędowej, zespół interdyscyplinarny o działaniach podejmowanych wobec osoby doznającej przemocy domowej oraz osoby stosującej przemoc domową, w tym w szczególności o udziale w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Łąncucie (Rewiru Dzielnicowych) przeprowadzali na terenie gminy Czarna interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wszczynane były procedury „Niebieskie Karty”. W rozpatrywanym okresie ich liczba rosła (18 w 2020 r., 28 w 2021 r., 28 w 2022 r.).

Z nadesłanej informacji I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w sprawach karnych, rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w łańcucie wynika, iż brak jest zbiorczych danych dotyczących prowadzonych dozorów i nadzorów kuratorskich wobec mieszkańców obszaru gminy Czarna. W związku z tym poniższe tabele prezentują dane dotyczące liczby wszystkich osób i spraw objętych nadzorem i dozorem kuratora sądowego w I ZKSS SR w łańcucie w latach 2020-2022 r.

Tabela 18. Dozory prowadzone w powiecie w latach 2020-2022

2020		2021		2022	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
93	92	82	79	105	102
w tym spraw:					
warunkowego przedterminowego zwolnienia					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
12	12	11	11	12	12
warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
76	75	69	66	89	86
warunkowego umorzenia postępowania karnego					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
5	5	2	2	4	4
w których osoby dorosłe zostały skazane bez dozoru kuratora, ale z nałożonymi obowiązkami					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
56	56	50	50	59	58
w których orzeczono karę ograniczenia wolności bądź grzywna została zamieniona na prace społecznie użyteczne					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
290	229	239	204	204	169

Dane I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w łańcucie.

Tabela 19. Nadzory prowadzone w powiecie w latach 2020-2022

2020		2021		2022	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
333	615	356	558	381	502
w tym spraw					
w których rodzic został pozbawiony władzy rodzicielskiej					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
0	0	0	0	0	0
w których została ograniczona władza rodzicielska					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
175	457	186	388	184	305
spraw nieletnich					
którzy dokonali czynu karalnego i prezentują przejawy demoralizacji					
liczba spraw		liczba spraw		liczba spraw	
34		32		31	

Dane I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łańcucie.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą domową lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 20. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej	17 226 23 25
2.	Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Czarna	
3.	Komenda Powiatowa Policji w Łańcucie	47 822 33 10
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie	17 225 69 69
5.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łańcucie	17 225 33 07
6.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Rzeszowskiej	17 852 44 19
7.	Diecezjalna Doradczyni Życia Małżeńskiego i Rodzinnego	693 205 400
8.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Archidiecezji Przemyskiej	602 385 838
9.	Diecezjalna Doradczyni Życia Małżeńskiego i Rodzinnego	600 780 733

10.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
11.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
12.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
13.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
14.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
15.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
16.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
17.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
18.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
19.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY DOMOWEJ I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

W świetle postanowień ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy. W tym względzie organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego współdziałają również z Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi.

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 2) działalność wychowawczą i informacyjną;
- 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 4) ograniczanie dostępności alkoholu;

- 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 7) przeciwdziałanie przemocy domowej;
- 8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego. Jeśli w gminie parafie nie prowadzą poradni życia rodzinnego, wierni należący do danej parafii są informowani o adresie najbliższej poradni rodzinnej oraz godzinach jej funkcjonowania. Poza przygotowaniem narzeczonych do małżeństwa, parafialne poradnie rodzinne świadczą pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin (małżeńskich, rodzicielskich, wychowawczych) oraz terapię uzależnień (od alkoholu, gier komputerowych, hazardu itp.).

Parafialni doradcy życia rodzinnego współpracują z **rejonowymi doradcami**, których obszar działania obejmuje jeden lub więcej dekanatów. Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin.

W 2023 r. w gminie Czarna funkcjonowało 5 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 21. Parafie rzymskokatolickie na terenie gminy Czarna w 2023 r.

dekanat	nazwa parafii	adres
Łańcut II	Parafia pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny	Czarna 618, 37-125 Czarna
	Parafia pw. Matki Bożej Pocieszenia	Krzemienica 685, 37-127 Krzemienica
	Parafia pw. NMP Królowej Polski	Dąbrówki 227, 37-100 Łańcut
	Parafia pw. Św. Józefa w Łańcucie, Kościół filialny w Woli Małej	Wola Mała 19, 37-100 Łańcut
Sokołów Małopolski	Parafia pw. Nawiedzenia NMP	Medynia Głogowska 487, 37-126 Medynia Głogowska

Dane Urzędu Gminy w Czarnej, Archidiecezji Przemyskiej i Diecezji Rzeszowskiej.

Parafie rzymskokatolickie w Czarnej, Krzemienicy, Dąbrówkach i Woli Małej należą do archidiecezji przemyskiej i wchodzi w skład dekanatu Łańcut II. Parafia w Medyni Głogowskiej przynależy do diecezji rzeszowskiej i wchodzi w skład dekanatu Sokołów Małopolski.

W Kurii Metropolitalnej Archidiecezji Przemyskiej (ul. Plac Katedralny 4A, 37-700 Przemyśl) oraz w Kurii Diecezji Rzeszowskiej (ul. Zamkowa 4, 35-032 Rzeszów) działają Wydziały Duszpasterstwa Rodzin, które zajmują się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie.

W gminie Czarna funkcjonuje Poradnia Życia Rodzinnego działająca w Parafii pw. Nawiedzenia NMP w Medyni Głogowskiej (tel. 795 747 874).

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Referat Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin. Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin archidiecezji przemyskiej pełni ks. Grzegorz Czerwonka (tel. 16 677 90 00, e-mail: rodzina@przemyska.pl), a diecezjalnych doradców życia rodzinnego Marta i Krzysztof Kardys (tel. 16 677 90 00, e-mail: rodzina@przemyska.pl). Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin diecezji rzeszowskiej pełni ks. Nikodem Rybczyk (tel. 17 777 95 75, e-mail: nrybczyk@wp.pl), a diecezjalnych doradców życia rodzinnego Sylwia i Damian Henke (tel. 17 777 95 75, e-mail: drodzin@gmail.com). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają też wiedzę, gdzie można uzyskać profesjonalną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

Specjalistyczną pomocą rodzinie, małżeństwom i narzeczonym oraz osobom przeżywającym trudności, małżeństwom w kryzysie i rodzinom z trudnościami wychowawczymi służą Katolickie Poradnie Rodzinne zlokalizowane na obszarze diecezji rzeszowskiej – w Rzeszowie i Jaśle. W poradniach przyjmują duszpasterze oraz specjaliści różnych dziedzin, tj. psychologzy, pedagodzy, psychoterapeuci, prawnicy, doradcy oraz nauczyciele rozpoznawania płodności.

Pomoc dzieciom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych świadczy również Caritas Archidiecezji Przemyskiej.

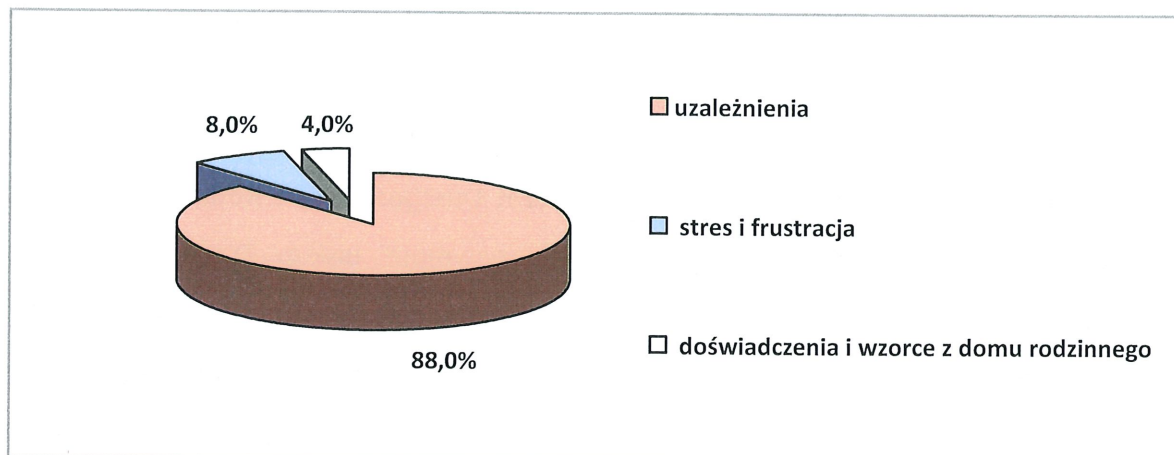
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy domowej w gminie Czarna zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 25 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano

przedstawicieli środowiska lokalnego, jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy domowej w rodzinach zamieszkujących na terenie gminy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jakie są wg Pani/Pana najczęstsze przyczyny stosowania przemocy domowej?

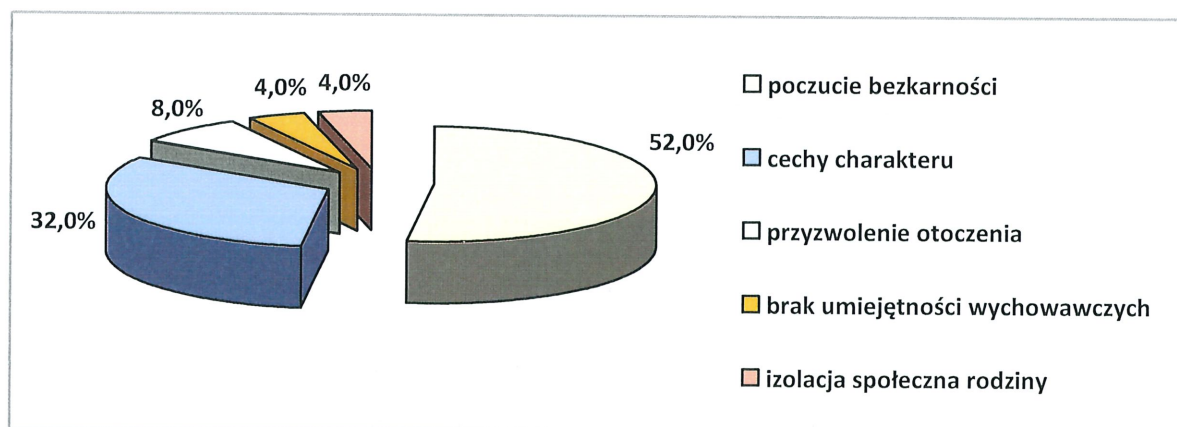

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy są uzależnienia (88%). W dalszej kolejności wymieniano stres i frustrację (8%) oraz doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (4%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc domową były: poczucie bezkarności (52%), cechy charakteru (32%), a także przyzwolenie otoczenia (8%) oraz brak umiejętności wychowawczych i izolacja społeczna rodziny (po 4%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

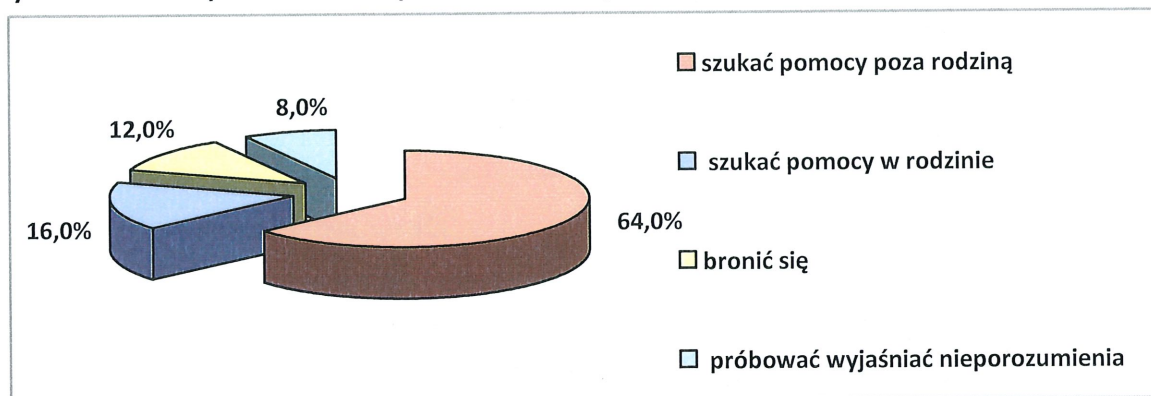
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się osoba doznająca przemocy. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje, jakie odpowiedzi najczęściej wybierali uczestnicy badania.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się osoba doznająca przemocy?

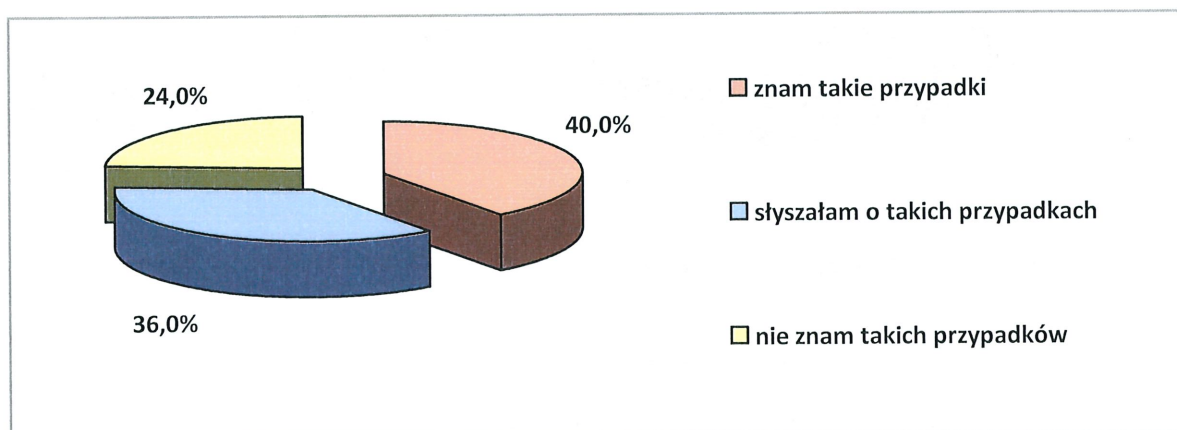

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych osoby doznające przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (64%), znacznie mniej badanych (16%) uznało, iż pomocy należy jednak szukać w rodzinie, a w dalszej kolejności bronić się (12%) i próbować wyjaśnić nieporozumienia (8%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy domowej w gminie Czarna. Na podstawie wypowiedzi respondentów można stwierdzić, iż przypadki występowania przemocy domowej w gminie Czarna zna bądź o nich słyszało 76% ankietowanych. Niespełna jedna czwarta (24%) respondentów nie ma wiedzy o przypadkach przemocy domowej na terenie gminy Czarna. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

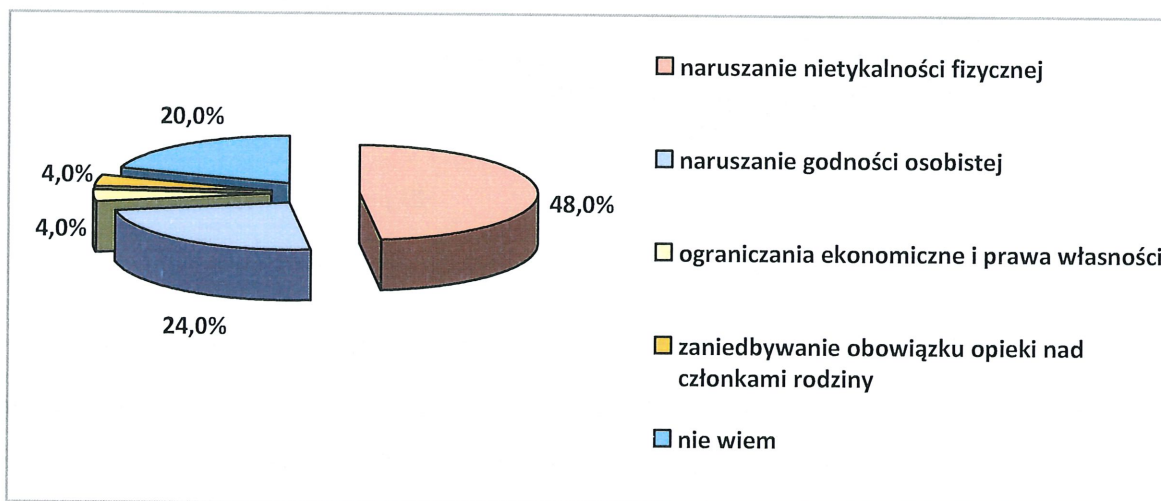
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy domowej na terenie gminy Czarna lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form stosowanej przemocy, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie Czarna. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na przemoc fizyczną i naruszanie godności osobistej, a w dalszej kolejności ograniczenia ekonomiczne i prawa własności oraz zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

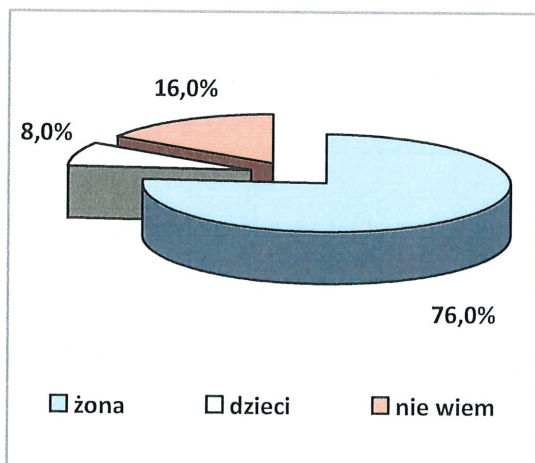
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie Czarna?

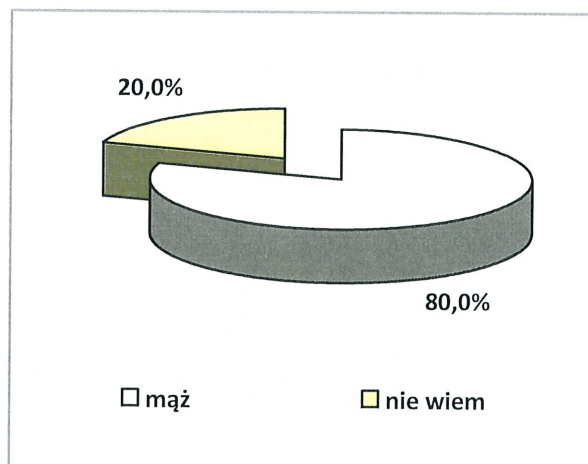
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy domowej w gminie Czarna?

Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc domową w gminie Czarna?

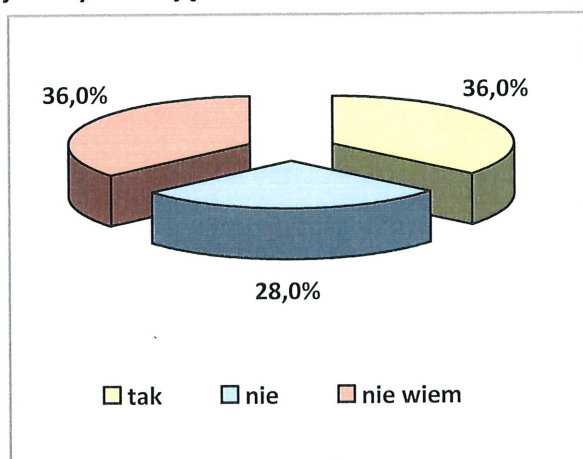
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że osobami doznającymi przemocy są najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie

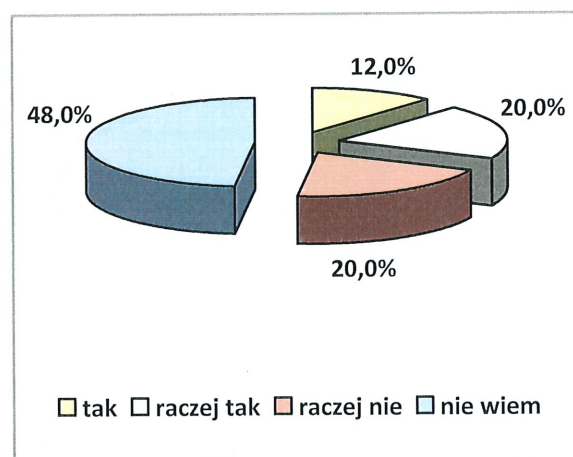
osób stosujących przemoc, to zdecydowana większość badanych uznała, że są nimi najczęściej mężowie. Na podstawie powyższych opinii rysuje się dość modelowy obraz przemocy domowej, z jaką można zetknąć się w gminie Czarna: osobą ją stosującą jest mąż, a osobami doznającymi przemocy są najbliżsi członkowie rodziny – żona i dzieci.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej w gminie Czarna osobom doznającym przemocy oraz działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc. Według 36% respondentów oferta wsparcia udzielanego osobom doznającym przemocy jest wystarczająca. Przeciwnego zdania było 28% badanych. Stanowiska w tej sprawie nie sprecyzowało 36% pytanym. W przypadku oceny działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc 32% badanych odpowiedziało, że działania te są wystarczające lub raczej wystarczające. Odmienną opinię wyraziło 20% respondentów. Jednak prawie połowa ankieterowanych nie potrafiła tych działań ocenić. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie Czarna oferta pomocy osobom doznającym przemocy jest wystarczająca?

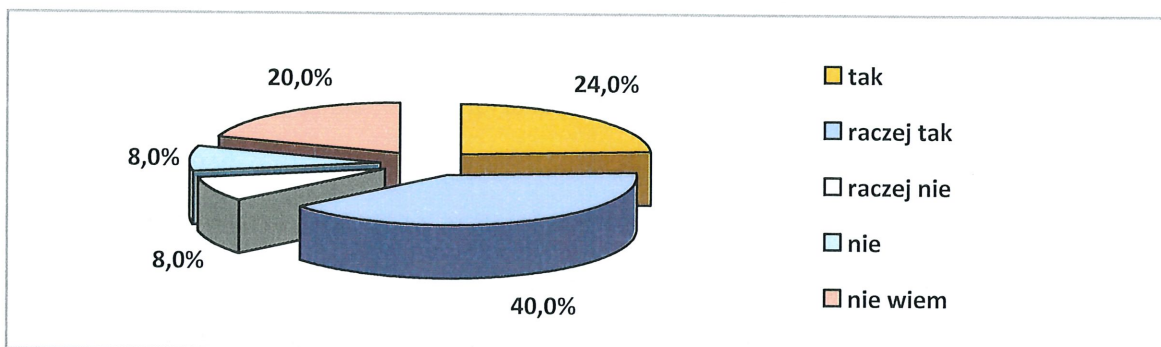
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie Czarna działania wobec osób stosujących przemoc są wystarczające?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Respondentów zapytano także, czy przemoc domową postrzegają jako istotny problem społeczny w gminie Czarna. Większość (64%) respondentów stwierdziło, że przemoc domowa jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy Czarna. Znacznie mniejsza grupa (16%) ankieterowanych wyraziła zdanie przeciwne. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało 20% badanych. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

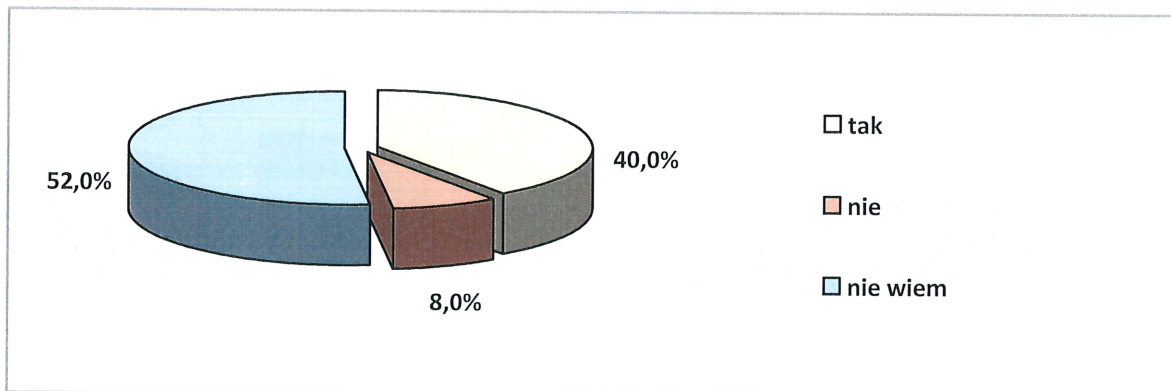
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc domową jako istotny problem na terenie gminy Czarna?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli też trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy domowej na terenie gminy Czarna. Najwięcej (52%) ankietowanych wybrało odpowiedź „nie wiem”. Według 40% badanych zjawisko przemocy domowej może się nasilać, a przeciwną opinię wyraziło 8% respondentów. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

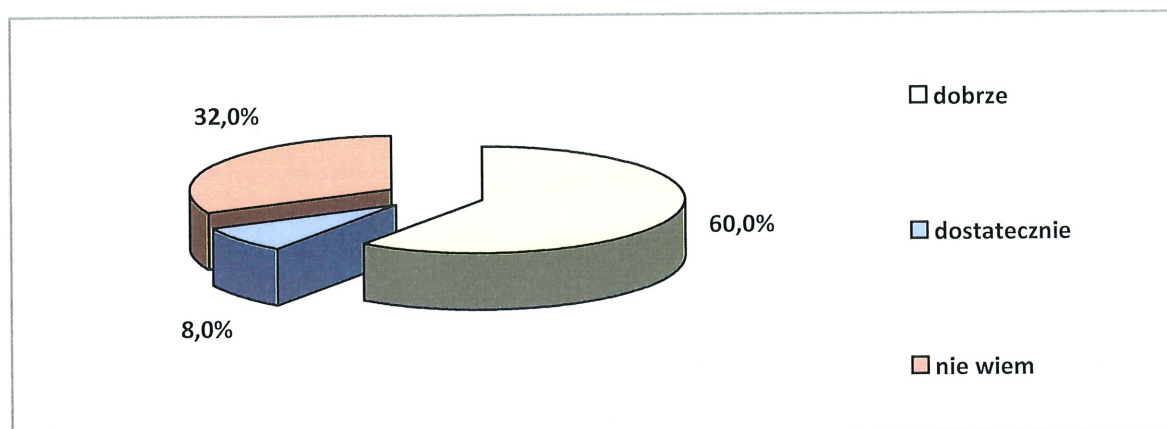
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy domowej na terenie gminy Czarna?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie Czarna w związku z problemem przemocy domowej. Podejmowane w gminie Czarna działania profilaktyczne dotyczące problemu przemocy domowej zostały ocenione na ogół pozytywnie, aczkolwiek 32% badanych miało problem z odpowiedzią na to pytanie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie Czarna działania profilaktyczne związane z problemem przemocy domowej?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Analiza sytuacji dziecka w gminie Czarna została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach systemu oświaty. Badanie to pozwoliło zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. Do analizy przedłożono 7 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy Czarna:

- Zespół Szkół w Czarnej (liczba uczniów: 169, liczba nauczycieli: 22);
- Zespół Szkół w Krzemienicy (liczba uczniów: 253, liczba nauczycieli: 27);
- Zespół Szkół w Medyni Głogowskiej (liczba uczniów: 181, liczba nauczycieli: 29);
- Zespół Szkół w Medyni Łańcuckiej (liczba uczniów: 144, liczba nauczycieli: 18);
- Zespół Szkół w Woli Małej (liczba uczniów: 58, liczba nauczycieli: 17);
- Zespół Szkół w Zalesiu (liczba uczniów: 59, liczba nauczycieli: 15);
- Zespół Szkół w Dąbrówkach (liczba uczniów: 223, liczba nauczycieli: 27).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, iż 6 placówek zatrudnia pedagoga, z porad logopedy mogą skorzystać uczniowie wszystkich 7 szkół, zaś z pomocy doradcy zawodowego – uczniowie w 5 placówkach. 1 szkoła zapewnia wsparcie psychologa, a opiekę pielęgniarską mają dzieci w 4 szkołach. Uczniowie wszystkich placówek mogą korzystać z sali gimnastycznej oraz boiska sportowego, mają także dostęp do Internetu. W żadnej ze szkół nie utworzono klas

integracyjnych. Dożywianie uczniów prowadzą wszystkie placówki systemu oświaty z terenu gminy Czarna. Wszystkie szkoły zapewniają dzieciom opiekę w ramach zajęć świetlicowych, a także organizują zajęcia dodatkowe. Wszystkie placówki oświatowe oferują też zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 22. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2022/2023 na terenie gminy Czarna

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	2	6	5
sięganie po alkohol	0	0	7
sięganie po narkotyki	0	0	7
niszczenie mienia szkolnego	1	5	6
kradzieże na terenie szkoły	0	0	7
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	3	4	4
udział w grupach negatywnych	0	0	7
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	2	ok. 32	5
autoagresja	1	1	6
ucieczki z domu	0	0	7
przestępczość ujawniona	0	0	7
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	5	5

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy Czarna.

Tabela 23. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2022/2023

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	4

zaniedbanie	1
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	3
przemoc w rodzinie	6
wykorzystywanie seksualne dzieci	0
przestępczość	0

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy Czarna.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono ok. 32 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 6 przypadków palenia papierosów, 5 przypadków niszczenia mienia szkolnego, także 5 przypadków wymagających nadzoru kuratora sądowego, 4 przypadki dyskryminacji w grupie rówieśniczej, jak również 1 przypadek autoagresji. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 6 przypadków przemocy w rodzinie, 4 przypadki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 3 przypadki uzależnień oraz 1 przypadek zaniedbania.

Przedstawiciele dwóch spośród badanych placówek odnotowali wzrost negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ostatnich trzech latach, wskazując hejt, przemoc psychiczną i agresję w grupie, jak również popandemiczne symptomy stresu, lęków i samotności. Reprezentanci dwóch szkół nie zauważyli wzrostu takich zachowań i zjawisk, zaś przedstawiciele trzech placówek nie byli w stanie określić, czy w analizowanym okresie taki wzrost nastąpił.

Jeśli chodzi o przypadki dysfunkcji występujących w rodzinach uczniów, to w opinii przedstawiciela jednej z placówek w ciągu trzech ostatnich lat nastąpił wzrost liczby zjawisk patologicznych i przypadków dysfunkcji (uzależnienia oraz nasilenie się konfliktów międzyludzkich w okresie pandemii). Ankietowani z czterech placówek nie zauważyli wzrostu liczby ww. dysfunkcji bądź zjawisk, zaś trudności z oceną tego zagadnienia miało dwóch pozostałych uczestników badania.

Pomoc, jaką placówki oświatowe z terenu gminy Czarna oferują dzieciom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega przede wszystkim na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na dofinansowanie wycieczek szkolnych i wyjazdów kulturalnych. Placówki oferują wsparcie szkolnych specjalistów, opiekę w świetlicy, zajęcia dodatkowe, pomoc Szkolnego Koła Caritas (zbiórki darów), udzielają też informacji na temat źródeł wsparcia i pomocy materialnej.

Pomoc, jaką placówki oświatowe z terenu gminy Czarna oferują dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy domowej przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami, psychologami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych (PPP, Sąd, Policja, GOPS, PCPR, OIK). Dzieci mają wsparcie wychowawców, nauczycieli, mogą również korzystać z porad i wsparcia pedagogów szkolnych, psychologa oraz dyrekcji, uczestniczą w zajęciach dodatkowych i w świetlicy szkolnej, a także w programach profilaktyczno-edukacyjnych.

Placówki oświatowe z terenu gminy Czarna podejmują różne działania profilaktyczne adresowane do uczniów. Są to m.in. realizowane programy profilaktyczne, „Lekcje z Temidą”, warsztaty dotyczące form przemocy i agresji oraz cyberprzemocy, a także warsztaty prowadzone przez specjalistów z Centrum Szkoleniowo-Terapeutycznego „SELF” (pomoc psychologiczno-pedagogiczna i profilaktyka uzależnień). Uczniowie biorą udział w pogadankach z wychowawcami i pedagogami, spotkaniach z funkcjonariuszami Policji i pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Organizowane są również konkursy i teatryki o tematyce profilaktycznej.

Współpraca placówek oświatowych z terenu gminy Czarna z instytucjami i organizacjami. Do podmiotów, z którymi szkoła najczęściej współpracuje, uczestnicy badania zaliczyli: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rejonowy i Zespół Kuratorski, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Sanepid, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Centrum Szkoleniowo-Terapeutyczne „SELF”, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji, Straż Pożarną, Bibliotekę Pedagogiczną, organizacje pozarządowe oraz parafie.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 36 uczniów najstarszych klas szkół podstawowych z terenu gminy Czarna, z czego 39% stanowiły kobiety, a 61% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (69%), a 14% tej próby stanowili uczniowie w wieku 13 lat. Znacznie mniej (6%) respondentów było w wieku 12 lat, natomiast 11% ankietowanych nie określiło swojego wieku.

W pierwszej kolejności uczniów poproszono o wskazanie zachowań, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Czarna

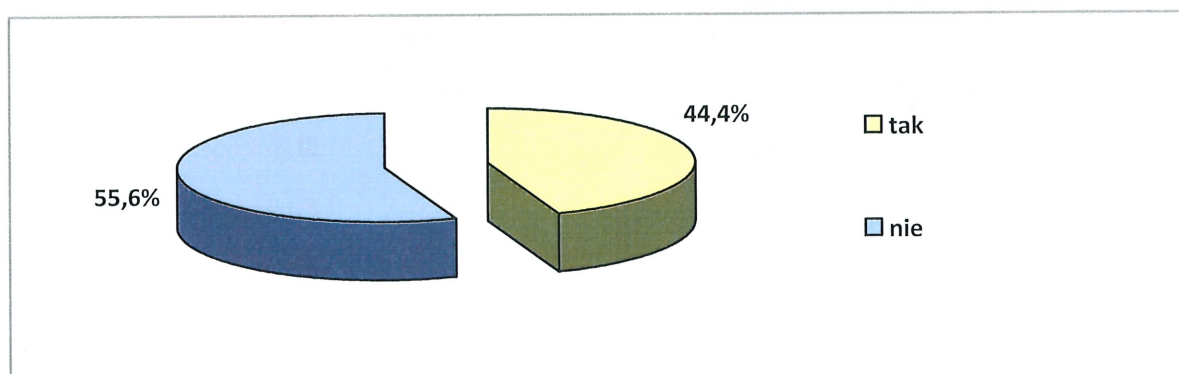
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	23	63,9%
uderzanie	29	80,6%
kopanie	23	63,9%
duszenie	29	80,6%
szarpanie	23	63,9%
przypalanie ciała	27	75,0%
policzkowanie	24	66,7%
szantaż	24	66,7%
ośmieszanie	24	66,7%
groźenie	26	72,2%
nadmierna krytyka	18	50,0%
szkalowanie w Internecie	21	58,3%
nękanie sms-ami	20	55,6%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie i duszenie (po 80,6% uczniów), przypalanie ciała (75%), groźenie (72,2%) oraz policzkowanie, szantaż i ośmieszanie (po 66,7%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył nadmiernej krytyki (50%).

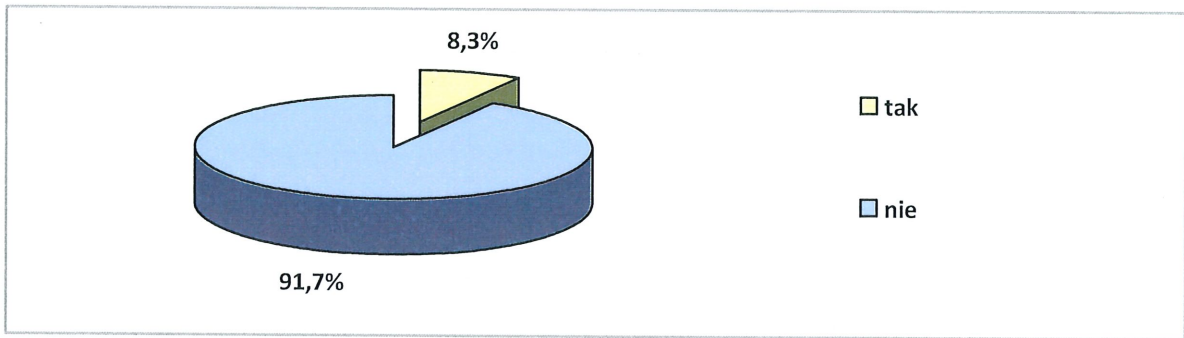
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Poniższe wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania o doznawanie przemocy ze strony rówieśników i w swojej rodzinie.

Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy w swojej rodzinie?

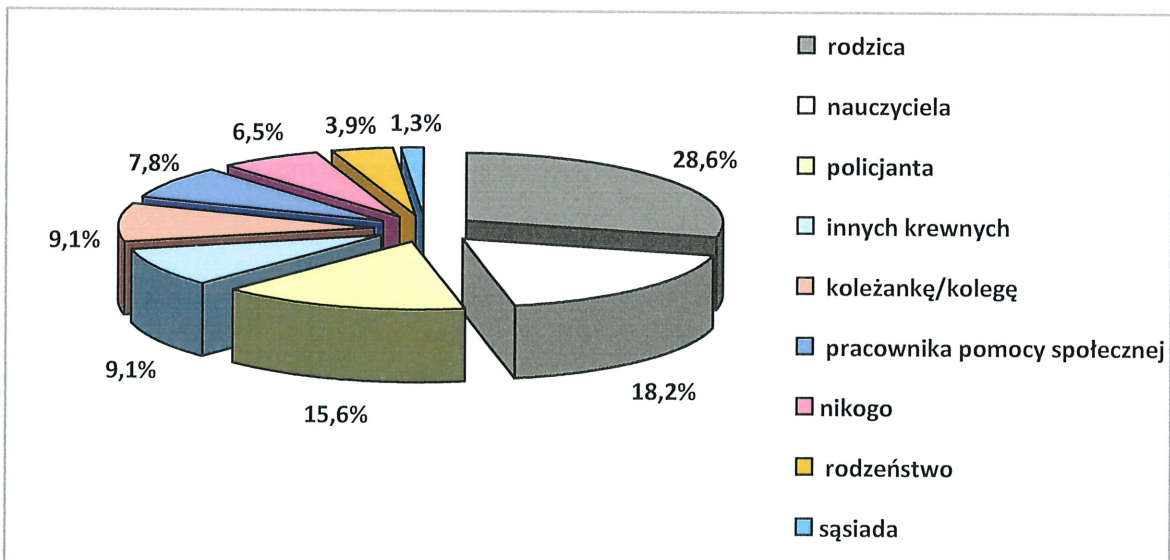
Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Większość respondentów odpowiedziała na te pytania przecząco. Jednak na uwagę zasługuje fakt, iż 44,4% uczniów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników, a 3 osoby spośród ankietowanych potwierdziły występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Zdecydowana większość z nich (80,6%) nie ma wiedzy o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Jednocześnie 19,4% respondentów zadeklarowało, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub osobą doznającą przemocy, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (80,6%) odpowiedziała twierdząco. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy lub była/był jej świadkiem przemocy?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzą o przemocy podzieliliby się z rodzicem, nauczycielem, a także policjantem. W dalszej kolejności wymieniono innych krewnych, koleżanki i kolegów oraz pracownika pomocy społecznej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy?”, zdecydowana większość (74,3%) badanych odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie prawie 26% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy. Udział w takich zajęciach potwierdziło 13,9% badanych. Jednak aż 86,1% ankietowanych twierdzi, że nie uczestniczyło w takich zajęciach.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy połowa badanych (57,5%) zadeklarowała, że nie ma takich obaw. Wśród uczniów obawiających się przemocy, najwięcej ankietowanych (30,6%) wskazało na przemoc rówieśniczą, ale 19,4% badanych ujawniło, że obawia się przemocy w domu rodzinnym.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 37), dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177).

Decyzję o odebraniu dziecka pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką, a w miarę możliwości w obecności i przy wsparciu psychologa. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zapewnienia dziecku ochrony, o zapewnieniu dziecku ochrony i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy Czarna, a jej przedmiotem stały się następujące obszary: rodzina, dziecko i młodzież, przemoc domowa; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne oraz kapitał społeczny i ludzki.

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC DOMOWA	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none">wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i prowadzeniu gospodarstwa domowegozapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparciaodpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą domowązapewnianie pomocy i wsparcia dla osób doznających przemocy domowej na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none">brak w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlic środowiskowych)nieinicjowanie akcji uwalniających społeczność lokalną na problemy przemocy domowej
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">wystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą domowązmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none">nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin (zwiększająca się liczba rodzin niewydolnych wychowawczo objętych wsparciem asystenta rodziny)wzrastająca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparciarozpad małżeństw, związków konkubenckichrosnąca liczba przypadków przemocy domowej w gminie

Analiza uwarunkowań dla obszaru *rodzina, dziecko i młodzież, przemoc domowa* zwraca uwagę na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, odpowiednio przygotowana

kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą domową, a także zapewnianie pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową na terenie gminy.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć, realizując działania strategiczne. Nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin i wzrastająca liczba rodzin niewydolnych wychowawczo objętych wsparciem asystenta rodziny, rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego, rozpad małżeństw, związków konkubenckich, wzrastająca liczba przypadków przemocy domowej w gminie, jak również nieinicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy domowej – to kwestie, które należy uwzględnić w pierwszej kolejności w programowaniu działań w tym obszarze.

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień i przemocy domowej wśród uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • coraz większe ryzyko uzależnień od nowych technologii informatycznych • trudności z dostępem do opieki medycznej na poziomie oczekiwanym przez mieszkańców
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • niewzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich • wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców na drogach (chodniki, oświetlenie) 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób dorosłych uzależnionych lub współuzależnionych

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na przewagę mocnych stron: inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, a także realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień i przemocy domowej wśród uczniów.

Słabe strony i zagrożenia to z kolei: trudności z dostępem do opieki medycznej na poziomie oczekiwanym przez mieszkańców, coraz większe ryzyko uzależnień od nowych technologii informatycznych, a także zwiększająca się liczba osób dorosłych uzależnionych lub współuzależnionych. Wskazane zagrożenia mogą rzutować na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń programowych.

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry pomocy społecznej • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych, w tym dotyczących kwestii przemocy domowej, poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wolontariuszy zaangażowanych w pomoc rodzinom
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia jej mieszkańców • utrzymująca się na tym samym poziomie liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • niewzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • dysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb • utrzymująca się na podobnym poziomie liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • brak świadomości i chęci potrzeby zmiany swojej sytuacji

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na mocne strony, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców, jak również inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej. Należy także podkreślić dostosowaną do potrzeb liczebność kadry pomocy społecznej oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w tym dotyczących kwestii przemocy domowej,

poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego przez pracowników.

Jednakże liczne mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Brak świadomości i chęci potrzeby zmiany swojej sytuacji, jak również deficyt wolontariuszy zaangażowanych w pomoc rodzinom – to istotne kwestie rzutuące na kształt programu działań w tym obszarze.

7. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU

Przystępując do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024-2030, dokonano oceny stopnia wdrożenia poprzednio obowiązującego Programu. W tym celu powołano Zespół Oceniający złożony z przedstawicieli instytucji biorących udział w realizacji założeń Programu. Uwzględniając całokształt działań podjętych w ramach realizacji Programu, Zespół Oceniający, wykorzystując pięciopunktową skalę ocen skonstruowaną tak, że poszczególnym jej stopniom przypisano określenia wyrażające osiągnięte efekty realizacji Programu, przyjął ocenę ogólną na poziomie 4, co wskazuje na zrealizowanie większości założeń programowych.

Zespół wskazał trudności w realizacji założeń programowych, osiągnięcia, jakie odnotowano, przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu, a dodatkowo przedsięwzięcia, które należałoby kontynuować.

Trudności napotkane przy wdrażaniu programu:

- brak osobnego pomieszczenia (pokoju) w budynku GOPS, w którym można prowadzić rozmowy z osobami z problemem przemocy, zapewniając przy tym swobodę, intymność i poczucie bezpieczeństwa,
- ograniczone środki finansowe na organizację dodatkowej pomocy psychologicznej świadczonej na terenie gminy Czarna,
- dodatkowe obowiązki nałożone na pracowników socjalnych i obciążenie związane z prowadzeniem dokumentacji w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”,

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu:

- prowadzenie aktualnych diagnoz zjawiska przemocy w gminie Czarna,

- zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę dotyczącą przeciwdziałania przemocy domowej,
- wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków,
- podejmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze,

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu:

- nie podjęto działań w zakresie wspierania organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy,

Przedsięwzięcia, które należałoby kontynuować lub podjąć w nowym okresie programowania:

- doskonalenie kompetencji kadr pomocowych,
- zwiększenie nacisku na prowadzenie rozmów motywująco-uświadamiających i kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- edukacja i profilaktyka w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy oraz prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie zachowań agresywnych, przemocowych wśród dzieci i młodzieży,

Działania ocenione najwyżej:

- praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc,
- upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc osobom uwikłanym w problem przemocy,
- monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych występowaniem przemocy i z występującym problemem przemocy.

Zespół Oceniający uznał, iż zaplanowane działania w dotychczas wdrażanym programie zostały podjęte i zrealizowane na miarę możliwości kadrowych i finansowych. Przy podejmowanych działaniach pod uwagę zostały wzięte cel główny oraz cele szczegółowe zawarte w Programie. Okres programowania zawarty był w latach 2020-2025, w związku z czym ocena odpowiada części wdrożenia.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy domowej na terenie gminy Czarna, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024-2030. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy domowej, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024-2030, jest następujący:

Podejmowanie działań profilaktycznych związanych z problemem przemocy domowej skierowanych do mieszkańców Gminy Czarna oraz doskonalenie systemu interwencji i wsparcia dla osób doznających przemocy domowej lub zagrożonych przemocą domową, jak również osób stosujących przemoc domową.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań w następujących obszarach:

Profilaktyka – promowanie wartości wychowania bez przemocy, rozwijanie umiejętności interpersonalnych i wychowawczych.

Edukacja – przekazywanie wiedzy na temat zjawiska przemocy i jej skutków, informowanie o możliwościach pomocy.

Wspieranie – przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia i bezradności u osób doznających przemocy, uświadamianie o przysługujących im prawach i możliwościach rozwiązania problemu poprzez pomoc psychologiczną, pedagogiczną i prawną.

Interwencja – przerwanie przemocy, ochrona osób doznających przemocy, izolowanie osób stosujących przemoc od osób doznających przemocy, wdrażanie programów korekcyjno-edukacyjnych lub programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: POMOC OSOBOM I RODZINOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY LUB ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.	2024-2030	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGOs, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań ZI - liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych - liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	2024-2030	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGOs, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” - liczba osób doświadczających przemocy domowej, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona osób dotkniętych przemocą domową - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy domowej
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2024-2030	GOPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w związku z 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona dzieci w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub

				przemocą	zdrowia w związku z przemocą domową
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą domową.	2024-2030	GOPS, NGOs, Kościół	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia finansowego - liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia rzeczowego	- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin	
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2024-2030	GOPS, GKRPA, PCPR, Kościół	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia	- wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych	
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2024-2030	GOPS	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej	- wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy domowej	
Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, PCPR, Policja, NGOs, Kościół	- liczba osób, którym udzielono wsparcia w całodobowych ośrodkach wsparcia	- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy	
Prowadzenie rozmów i kierowanie osób stosujących	2024-2030	GKRPA, Zi, GOPS, Policja	- liczba osób stosujących przemoc skierowanych	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą	

przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych.				do udziału programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych - liczba osób stosujących przemoc które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub program psychologiczno-terapeutyczny	domową poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
---	--	--	--	---	--

CEL OPERACYJNY 2.: PROWADZENIE NA TERENIE GMINY DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH, INFORMACYJNYCH I EDUKACYJNYCH MAJĄCYCH NA CELU ELIMINOWANIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej oraz osobom stosującym przemoc i będącym świadkami przemocy.	2024-2030	GOPS, GKRPA, Zi, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, Policja, NGOs, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań - liczba opracowanych materiałów informacyjno-edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadarek, prelekcji na temat przemocy domowej.	2024-2030	GKRPA, Zi, GOPS, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, PPP, Policja, NGOs, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pogadarek i prelekcji - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez	2024-2030	UG, RG, GOPS, GKRPA, Zi, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana nastawień do problemu przemocy domowej

kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy domowej.		sportowo-rekreacyjne, NGOs, Kościoł			- zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy domowej
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2024-2030	UG, RG, GOPS, GKRPA, Zi, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGOs, Kościoł		- liczba podjętych działań - liczba uczestników	- wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podjęmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2024-2030	UG, RG, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs		- liczba podjętych działań - liczba uczestników	- wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej.	2024-2030	UG, GKRPA, GOPS, Zi, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs, Kościoł, społeczność lokalna		- liczba podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

CEL OPERACYJNY 3.: DOSKONALENIE KOMPETENCJI KADR SAMORZĄDOWYCH I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej	2024-2030	UG, GOPS, GKRPA, Zi, PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	- liczba odbytych szkoleń - liczba pracowników	- podwyższenie kompetencji służb społecznych

w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom doznającym i zagrożonym przemocą.				doskonalących kwalifikacje	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej na temat problemów przemocy domowej i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.	2024-2030		placówki przedszkolne, placówki oświatowe, PPP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim

CEL OPERACYJNY 4: WSPÓŁPRACA PODMIOTÓW NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2024-2030	UG, RG, GOPS, GKRPA, Zi, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy domowej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie	2024-2030	UG, RG, GKRPA, Zi, GOPS, placówki przedszkolne,	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.		placówki oświatowe, NGOs, Kościoł	- utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych
--	--	-----------------------------------	--

Użyte w tabeli skrótkowce oznaczają:

- UG – Urząd Gminy Czarna
- RG – Rada Gminy Czarna
- GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej
- GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej
- ZI – Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Czarna
- SR – Sąd Rejonowy w Łańcucie
- PR – Prokuratura Rejonowa w Łańcucie
- PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie
- PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łańcucie
- NGOs – organizację pozarządowe – Stowarzyszenie Abstynenta Klub „Wyzwolenie” w Krzemienicy
- Policja – Komenda Powiatowa Policji w Łańcucie
- placówki oświatowe i placówki przedszkolne- Zespół Szkół w Czarnej, Zespół Szkół w Krzemienicy, Zespół Szkół w Woli Matej, Zespół Szkół w Dąbrówkach, Zespół Szkół w Zalesiu, Zespół Szkół w Medyni Łańcuckiej, Zespół Szkół w Medyni Głogowskiej
- Kościół - Parafia pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny w Czarnej, Parafia pw. Matki Bożej Pocieszenia w Krzemienicy, Parafia pw. NMP Królowej Polski w Dąbrówkach, Parafia pw. Św. Józefa w Łańcucie – Kościół filialny w Woli Matej, Parafia pw. Nawiedzenia NMP w Medyni Głogowskiej
- placówki kultury oraz jednostki sportowo-rekreacyjne - Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarnej (Ośrodek Kultury w Czarnej, Ośrodek Kultury w Woli Matej, Ośrodek Kultury w Krzemienicy, Ośrodek Kultury w Dąbrówkach, Ośrodek Kultury w Medyni Łańcuckiej, Ośrodek Kultury w Zalesiu, Boisko ORLIK)
- ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
- placówki ochrony zdrowia - Centrum Medyczne w Łańcucie, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej w Czarnej, Dąbrówkach i Medyni Głogowskiej
- społeczność lokalna – mieszkańcy gminy Czarna

inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI - kuratorzy sądowi – I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łańcucie, Indywidualna Praktyka Pielęgniarska,

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordinatorem realizacji Programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań - realizatorami są: Wójt Gminy Czarna; Rada Gminy Czarna; Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej; Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnej; Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Czarna; placówki wychowania przedszkolnego oraz placówki oświatowe – Zespół Szkół w Czarnej, Zespół Szkół w Krzemienicy, Zespół Szkół w Woli Małej, Zespół Szkół w Dąbrówkach, Zespół Szkół w Zalesiu, Zespół Szkół w Medyni łańcuckiej, Zespół Szkół w Medyni Głogowskiej; placówki kultury oraz jednostki sportowo-rekreacyjne – Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Czarnej (Ośrodek Kultury w Czarnej, Ośrodek Kultury w Woli Małej, Ośrodek Kultury w Krzemienicy, Ośrodek Kultury w Dąbrówkach, Ośrodek Kultury w Medyni łańcuckiej, Ośrodek Kultury w Zalesiu, Boisko ORLIK).

Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w łańcucie; Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w łańcucie; Powiatowy Urząd Pracy w łańcucie; ośrodki wsparcia – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w łańcucie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Nowej Sarzynie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Gorzycach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Korytnikach, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej SOS w Lesku; Policja – Komenda Powiatowa Policji w łańcucie, Prokuratura Rejonowa w łańcucie, Sąd Rejonowy w łańcucie, kuratorzy sądowi – I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w łańcucie; organizacje pozarządowe – Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Wyzwolenie” w Krzemienicy; Kościoły – Parafia pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny w Czarnej, Parafia pw. Matki Bożej Pocieszenia w Krzemienicy, Parafia pw. NMP Królowej Polski w Dąbrówkach, Parafia pw. Św. Józefa w łańcucie – Kościół filialny w Woli Małej, Parafia pw. Nawiedzenia NMP w Medyni Głogowskiej; ośrodki leczenia uzależnień oraz placówki ochrony zdrowia - Centrum Medyczne w łańcucie, Poradnia Leczenia Uzależnień w łańcucie, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (Detoksykacji) Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku, Centrum Leczenia Uzależnień Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rzeszowie, Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy; grupy samopomocowe; specjaliści; społeczność lokalna.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring Programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Wójtowi Gminy do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Ewaluacja Programu zostanie przeprowadzona na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

3. FINANSOWANIE

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Gminy Czarna na lata 2024-2030 będą środki własne gminy przewidziane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, a także środki zewnętrzne pozyskane na realizację programów ostonowych, programów rządowych lub innych, których realizacja pozwoli osiągać cele zawarte w niniejszym programie.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy.....	4
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2023	7
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2021-2023	16
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2021-2023	16
Tabela 5. Ruch naturalny mieszkańców gminy w latach 2021-2023	16
Tabela 6. Ruch migracyjny mieszkańców gminy w latach 2021-2023	16
Tabela 7. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą domową w gminie	18
Tabela 8. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2021-2023	18
Tabela 9. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2021-2023 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy domowej	18
Tabela 10. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2021-2023	19
Tabela 11. Działalność GKRPA w latach 2021-2023 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	19
Tabela 12. Działalność GKRPA w latach 2020-2022 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy domowej	19
Tabela 13. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Czarna w latach 2021-2023	22
Tabela 14. Działania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc domową z terenu gminy Czarna w latach 2021-2023	23
Tabela 15. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie Czarna objęci wsparciem z powodu przemocy domowej, alkoholizmu i narkomanii w latach 2021-2023	24
Tabela 16. Jednostki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej spoza gminy	26
Tabela 17. Przepięstwa odnotowane w gminie Czarna w latach 2020-2022	27
Tabela 18. Dozory prowadzone w powiecie w latach 2020-2022	29
Tabela 19. Nadzory prowadzone w powiecie w latach 2020-2022	30
Tabela 20. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady	30
Tabela 21. Parafie rzymskokatolickie na terenie gminy Czarna w 2023 r.	32
Tabela 22. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2022/2023 na terenie gminy Czarna	40
Tabela 23. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2022/2023	40
Tabela 24. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Czarna	43
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	14
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	14
Wykres 3. Jakie są wg Pani/Pana najczęstsze przyczyny stosowania przemocy domowej?	34
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc?	34
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się osoba doznająca przemocy?	35
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy domowej na terenie gminy Czarna lub o nich słyszała/słyszał?	35
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie Czarna?	36
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy domowej w gminie Czarna?	36
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc domową w gminie Czarna?	36
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie Czarna oferta pomocy osobom doznającym przemocy jest wystarczająca?	37

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie Czarna działania wobec osób stosujących przemoc są wystarczające?.....	37
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc domową jako istotny problem na terenie gminy Czarna?	38
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy domowej na terenie gminy Czarna?.....	38
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie Czarna działania profilaktyczne związane z problemem przemocy domowej?.....	39
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy ze strony rówieśników?	43
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy w swojej rodzinie?.....	44
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy lub była/był jej świadkiem przemocy?	44

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Zbigniew Jurek
Zbigniew Jurek

